

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCÓLA.“

Ér banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

O scădere în economia plugariului nostru.

S'a întemplat de sigur, ca se vedem în unele părți pre câmp, că bucatele plugariului nostru se nu fiă atât de rodite, cum sunt bucatele, cari cresc în același hotăriu și sub aceeași climă pre pământurile dominale. S'a întemplat apoi se vedem și contrariul. S'a întemplat adecă, ca se vedem în alte părți, că bucatele plugarilor nostri se fiă mai bine rodite, decât cele cari cresc pre pământurile dominali. S'a întemplat apoi se vedem, că pământ aprópe de aceeași calitate în o comună este scump, și se plătesce bine, ér în comuna vecină se fiă mai eftin, și se nu se plătescă atât de bine, ca în comuna vecină.

S'ar părea, că este o minune acéstă deosebire între bucate și bucate, între pământ și pământ. Și numai minune nu este, și nu póte se fiă. Și deci deosebirea trebuie se o căutăm aiurea,

Pre pământurile dominale se face cultura și exploatarea pământului în mod mai rațional și cu un plan, cu o sistemă, se lucrăză pământul la timp, și se lucrăză bine; în timp ce plugariul nostru după starea, în carea se găsece astăđi, nu o face în tot locul astfel. Plugariul nostru nu dă în tot locul pământului îngrijirele de lipsă, ca și el se-i dea apoi la timp aceea ce așteptă dela el.

Și scusa generală în punctul acesta este de regulă sërăcia. Și cu adevărat acéstă scusă își are până la un punct rațiunea ei. Cu boi și cai rău nutriți nu se póte ara nici bine, precum se póte ara cu boi și cai buni, și cum se póte ara cu plugul mânat de abur; ér vitele bune, și nutrețul bun, precum și instrumentele bune de economiă recer capital, carele în multe părți lipsesce plugariului nostru.

Când cugetăm însă, că vitele bune se țin, și se fac bune nu toema întru atâta cu nutreț mult, ci și cu grije și cu rënduielă bună: atunci trebuie se ajungem la altă concludsiune, că póte că pre acéstă grije și rënduielă nu se pune destul pond din partea plugariului nostru.

Are însă de bună seamă și acéstă grije și bună rënduielă isvorul, și factorul merit se-le alimenteze. Acest isvor trebuie deci se-l căutăm, și aflăm, dacă voim se coregem defectele, pre cari le vedem, și observăm în economia plugariului nostru. Plugariul nostru lucrăză și astăđi în multe părți pământul, precum s'a obicinuit din bėtrâni, pre când adecă pământul era mai puțin esploatat, și pretensiunile ómenilor erau mai puțin. În modul de lucrare al pământului lumea a înaintat astăđi. Și numai la aceea din pagarii nostri vedem holde și bucate frumoșe, cari au înaintat și ei vėdend la alții, cum trebuie se se lucreze pământul mai bine. Acéstă mai bună lucrare stă însă în ultima analiză în cea mai strėnsă legătură cu plăcerea de lucru, cu religiunea și cu activitatea, pre carea o desvóltă biserica ca organism instituit de Dumneđeu pentru ca prin religiune și religiositate se inspire ómenilor plăcerea de lucru, plăcerea de mai multă grije și de o cât mai bună rënduielă în tóte lucrările nóstre.

Mama grijii și a bunei rënduieli este deci plăcerea de lucru, ér isvorul plăcerii de lucru este religiunea și organul ei biserica. Și biserica avend menițiunea de a conduce vieța și desvóltarea poporului pre tóte terenele vieții este neapărat de trebuință, ca se-și estindă privirea și atențiunea și asupra stării și scăderilor, ce se observă în modul de economiă al poporului. Plăcerea de lucru, grija și rënduiela buna sunt productele moralității omului; ér moralitatea aparține domeniului bisericii. Și dacă biserica își va estide în măsură tot mai mare atențiunea asupra modului de gândire și acțiune al poporului, așa precum se manifestă el pre tóte terenele vieții, nu este cu potință, se nu afe în principiile evangheliei și în desvóltarea istorică a bisericii tóte mijlócele, prin cari se póta cu succes îndrepta scăderile, pre cari le observă astăđi în modul de vieța al poporului nostru.

Elemente de psihologie.

[Continuare și fine.]

6) *Reprezentățiunile vederii.*

Reprezentățiunile vederii se bazază pe senzațiuni vizuale, cari se produc prin influențarea iritațiilor externe asupra retinei. Despre cutare obiect din lumea externă numai așa se poate forma reprezentățiune în suflet, decât mai înainte s'a produs iconă despre acela pe retină.

Tôte excitațiuni ale retinei noi le proiectăm afară în spațiu. Acesta se întâmplă nu numai la excitațiuni cauzate prin rațele luminei, ci și la acelea, cari provin din iritarea mecanică ori electrică a ochilor.

Une-ori, după-ce am privit un obiect ore-care, și luând ne ochii dela el, îi îndreptăm în altă parte, se întâmplă, că vedem încă forma lui, adesea cu aceeași lumină și umbră sau cu modificări în privirea luminei. Acestă iconă se dice *imagine accidentală*.

Conținutul reprezentățiunilor vederii sunt *colorile*. Aici avem se înțelegem afară de colorile spectrale și colora albă și neagra.

Reprezentățiunile despre mărime, formă, direcțiune și mișcare nu se produc în mod nemijlocit numai prin vedere, ci factorul lor principal, este *mișcarea*, însă afară de acesta mai conluca încă și judecata noastră. De aici vine, că percepțiunile ochiului nemișcat sunt cu mult mai nehotărâte, decât acelea, care sunt însoțite de mișcări. În toate casurile când voim a ne forma reprezentățiuni vizuale dară, trebuie să luam intru ajutor mișcarea. Și e de observat, că cu excitațiunea fieșce-cărui punct al retinei se încopcie o simțire musculară determinată, ce posedă un deosebit caracter local.

La vederea *binoculară* impresiunile ambilor ochi se contopesc în o singură reprezentățiune.

Despre reprezentățiunile vederii mai avem se observăm, că probabilmente fieșce-cărei impresiuni retinale, întogmai ca și la senzațiuni tactile, îi corespunde un „colorit local“ determinat, care apoi contribuie în măsură considerabilă la săvârșirea proiecțiunei. De aici se poate esplica faptul, că în părțile laterale ale retinei simțirile vizuale perd din claritatea lor.

Deși icónele obiectelor externe se zugrăvesc pe retină în *pozițiune întorsă*, noi totuși le vedem în pozițiunea lor naturală din spațiu. Acesta vine de acolo, că de câte-ori purtăm privirile noastre dela capătul de sus până la cel de jos al obiectului, în tot deuna se produce în suflet reprezentățiunea, că punctele superioare ale obiectelor, după pozițiune, corespund capului, ér cele inferioare piciorilor noastre.

În fine senzațiuni mijlocite prin retină în tot deuna se contopesc cu senzațiuni tactile și musculare într'o singura complexiune. Procesul, prin care din senzațiuni simple se produce reprezentățiunea compusă, se poate privi, în togmai ca la reprezentățiunile tactile, ca și o *sinteză foarte intimă*.

Prin reprezentățiunile vederii ne este dată nu numai forma generală a spațiului, ci totodată și posibilitatea de a pune impresiunile vizuale în raport cu diferitele direcțiuni și pozițiuni.

Viéta noastră psihică se compune mare parte din reprezentățiuni de ale vederii. Pentru dezvoltarea sufletului ele sunt de cele mai mare importanța. De câte-ori voim să cunoșcem ceva cu totă claritatea, totdeuna trebuie să recurgem la reprezentățiunile produse prin sensul vederii.

7) *Reprezentățiunile în raport cu simțirile musculare.*

Reprezentățiunea ca atare este o funcțiune psihică, carea se perfecționază, ca ori care altă funcțiune, prin *exercițiu*. Despre acest adevăr ne putem convinge, decât observăm dezvoltarea vieții psihice a omului în etatea copilăriei, apoi și la acei indiviți, cărora intru început lipsesce atare sens, însă mai târziu ajung în posesiunea lui. Localizarea vederii în ochi, a auđului în ureche șcl. sunt nișce acte foarte complicate, cari se mijlocesc prin simțiri musculare. Experiența dovedesce, că fieșce-care reprezentățiune simplă este însoțită de simțiri musculare corespunđetóre, prin cari sufletul ieă cunoștință despre schimbările, ce se petrec în organele noastre, adecă cu alte cuvinte impresiunile mușchilor străbat prin nervii sensitivi până la organul central. Pe basa raportului ce se dezvoltă între reprezentățiuni și simțirile musculare corespondente, ne câștigăm cunoștință despre *locul*, unde se produce simțirea musculară, carea însoțesce o anumită reprezentățiune. De exemplu, când vedem un obiect, cauza vederii nu e altă decât influențarea luminei asupra retinei; de ore-ce însă, pentru ca să putem vede, trebuie să-ne mișcăm ochii, este invederat, că între impresiunile luminei și simțirile musculare corespunđetóre se va stabili o relațiune determinată, carea e cu totul alta la vedere, decât la auđire șcl. Așa se întâmplă, că reprezentățiunile despre lumină le atribuim ochilor, iar cele despre sunete urechei, șcl. Așa ajungem de a cunoșce cu încetul sfera de activitate a deosebitelor noastre sensuri și a clasifica impresiunile venite dela obiectele externe precum și reprezentățiunile, atribuindu-le pe unele vederii, pe altele auđului șcl.

8) *Reprezentățiunile și substituțiunea sensurilor.*

Precum fieșce-care sens posedă senzațiuni sale specifice, așa își are și reprezentățiunile sale deosebite. Aceste reprezentățiuni nici decum nu se pot produce, dacă lipseșce sensul corespunđetór. Orbul nu are reprezentățiuni despre colorii, surdul despre sunete. E de observat, că încâtva unele sensuri pot să înlocuéscă pe altele, inse nici la un cas nu se poate întâmpla, ca cutare sens să producă reprezentățiunile specifice ale altui sens, ci senzațiuni și reprezentățiunile lipsitóre numai se substituiesc prin senzațiuni și reprezentățiuni de altă specie, așa de exemplu senzațiuni și reprezentățiunile pipăitului

pot să înlocuiească încâtva reprezentațiunile, cari aparțin la sfera vederii. Acest fenomen psihic se numește *substituțiunea sensurilor*.

Reprezentațiunile produse prin sensuri sunt factorii principali în procesul de dezvoltare al vieții noastre psihice. Din reprezentațiuni se construiesc lumea internă a omului, și totodată numai prin ele putem cunoaște lumea externă. Fără reprezentațiuni nici despre noi înși-ne, nici despre obiectele externe n'am pute ști nimic. Prin reprezentațiuni intră în sufletul nostru imaginile obiectelor externe, pe cari noi, după-ce le-am primit în conștiința noastră, iarăși le proiectăm în lumea externă. Dr. P. Fipoș.

Pastorala

I. P. S. *Mitropolitului primat al României*

D. D. *Ghenadie.*

[Continuare și fine.]

Iubiților !

Astăzi Dumneșul minunilor, depărtând de la noi totă frica și nevoia ce îndurau primii creștini, părinții, moșii și strămoșii noștri, să îndrăsnim la milostivirea bunătății sale ; căci prin fiul său unul născut Domnul nostru Iisus Christos, ne-a arătat calea mântuirii, tăind și totă vrajba dela inima noastră. Păcatul odată osândit prin patima Domnului, ni s'a dat viața, și acesta este viața de veci, ca să ne iubim unii cu alții, precum și Dumneșu ne-a iubit pre noi. Să ne arătăm durerile noastre milostivului și îndurătorului Dumneșu, ca să ne vindece, căci dișe : *de vor fi păcatele vóstre ca mohorâciunea, ca lâna le voiú albi ; și de vor fi ca roșela, ca zăpada le voiú albi.* Acéstă mare mângâere, o simțesce tot creștinul când își mărturisește păcatele sale preotului duhovnic. Datu-mi-s'a dișe, totă puterea în cer și pe pământ ; *mergeți și învățați tóte némurile, botezându-i pre ei în numele Tatălui și al Fiului și al sântului Duh, și cărora veți erta păcatele se vor erta lor, și cărora le veți ținé ținute vor fi.*

Acéstă mare putere dată sântilor apostoli, o are și până azi preotul care se conduce de voința lui Dumneșu prin darul său, vërsat asupra slujitorilor de cele sante. O !... cât de dulce este învățatura și legea lui Dumneșu ! Cătă bucurie capătă sufletul omului, când cu dragoste se lipsesce de densa !

Dumneșul părinților noștrii, făcătorul celor vëdute și nevëdute, nu cere mult de la fiii săi ; ci inima și gândul lor, să se înalțe către densul cerënd daruri ceresci. Prin acéstă înălțare cu mintea către dătătorul de viață, primesce omul tóte bunătățile și chiar viața de veci.

O !... cât de fericiți sunt acei creștini, cari își dau tributul lor de rugăciuni către Dumneșu și de fapte bune către aprópele ! Cât de curate și cât liniștite sunt sufletele lor ! Conștiința lor pururea împăcată și dorul cei înalță la munții gândurilor celor

bune și frumoșe, cari străbat misteriele înțelepciunii lui Dumneșu, îi fac cei mai fericiți dintre muritori ! *La cel ce mă chiamă voiú veni și locaș la el voiú face,* dișe sânta Scriptură. Mai departe : *Duhul de unde voesce vine și de unde vine nu ști și glasul lui nu'l auđi.* Acolo vine și acolo se duce, unde se chemă prin minte curată, prin rîvnă și dor către cele sante și prin sêvêșirea de fapte bune și curat creștinesci. Acéstă viață o duc bunii creștini ; ei adesea ori prin rugăciuni vorbesc cu Dumneșu care îi învrednicesce a străbate cu ochii minței lor minunea viitorului.

Viața lor nepătată, frica de Dumneșu și temerea de păcat, îi fac tari în credință, îi fac folositori altora și viața lor să bine-cuvinteză pururea de urmași. Creștinul pios, păzitor al lezei, celei dumneșesce, iubitor de biserică și îndurător către aprópele, are o viață dulce și înainteză în bine până la cele mai adânci bêtrânețe. Abătutul însê dela legea Domnului, desfrânatul și omul tăvălit în păcat, își privesce viața ca un chin și se róde însuși prin necredința și remușcarea lui de cuget, până se sfirșesce în rele mai înainte de vreme. Învățaturile sante și Dumneșesce ale scripturei, dau viață omului și întăresc pe credincioși ; apără și păzesc pe păcătoș depărtându-l de prăpastia păcatului.

O !... cât este de amare păcatul ! Cât de mare și nemăsurată este greutatea lui ! Lumea totă nu póte să-l erte sau să-l ridice fără numai unul Dumneșu !

Să ne ferim de acéstă amărăciune și de acéstă mare greutate, ca să nu cădem în pedepsa Dumneșului celui viu ! Să ne învățăm dela cei, cari s'au luptat și au sdrobit capul șerpelui pricinitor al păcatului : Să avem de exemplu rugăciunile părinților noștrii și viața lor pentru care se îngrijau ziua și noptea. Să avem înaintea noastră faptele lor cele frumoșe și evlavia lor curată și aprinsă, prin care cei mai mulți s'au pus curați înaintea lui Dumneșu prin pocăință și fapte bune.

Pe lângă totă învățatura folositoare de suflet ce sânta Scriptură ne arată, mai avem în fața noastră și pe părinții noștrii, care în totă viața nu cugetau la alt ceva de cât cum să fie plăcuți lui Dumneșu prin faptele lor, și cum să dea pildă de frumoșe învățaturi urmașilor lor, ca numele lor să fie pururea neuitate, ca astfel să se păstreze pomenirea lor în véc.

Despre tóte aceste fapte, care există și astăzi prin munca lor cu sântenie, avem toți cunoștință ; ele ne înlănțuesc în ogorul bunătăților și prin ele recunoșcem milostivirea și voința lui Dumneșu petrecută întru densii. Dacă pătrundem cu ochii sufletului nostru viața lor cea curată, avem încredințarea, că darul lui Dumneșu lucra asupra-le. Dacă astăzi lipsesc acești mari și sânti bărbăți ai némului, avem cu noi faptele lor ; avem urme neperitoare despre viața lor cea creștinescă și patriotică, în care se străvede ca într'o oglindă marea lor virtute. Avem

cu noi învățăturile cele sante ale Evangheliei, învățăturile bisericei noastre și pe slugile lui Dumnezeu — pe apostolii poporului, pe preoți, — pe dascăli, pe stăpânitorii nămului acestuia și pe capii de familie; toți aceștia au dreptul și datoria să dea toate bunele și creștinescile învățături fiilor și supușilor lor, pentru a lua întărire în calea Domnului.

Dumnezeu și dorința de a scote din rătăcire omenirea și în special pe fiii lui Israil, a căpătat atâta dar dumnezeesc, în cât numai cu cuvântul — după mărturia santei Scripturi — a oprit ploia ani trei și luni șese. Petru apostolul pentru marea sa credință neștrămutată, că Christos este adecă Fiul lui Dumnezeu și pentru iubirea lui curată cătră învățătorul omenirei, a căpătat iubirea Domnului și înțietate între apostoli. Petru, Pavel și ceilalți apostoli, nu erau de cât oameni ca și noi; dar prin ce au devenit ei mari? Prin bogăție, slavă sau alte mijloce de felul acesta? Nu! Ci numai prin curata lor credință și supunerea la cuvântul lui Dumnezeu! Ei au avut atâta putere, în cât 12 oameni sëraci și fără învățatură au străbătut mările și oceanele, incongiurând totă lumea și întorcând'o pe ea dela necredință, la credință.

Ce a îmbărbătat pe acești apostoli la lucru în via Domnului? Nimic altceva de cât dragostea cătră Dumnezeu și tăria credinței în lățirea cuvântului; de aceea, darul Duhului sânt, în loc de vênători de pesce, vrednici vênători de oameni i-a făcut. Dumnezeu, dice apostolul Pavel, cele slabe și de nēm prost le-a ales ca să înfrunte cele tari și de nēm bun. Cărturarii și fariseii fățarnici cari se îngânfau în spoita lor învățatură, pismuiau pe Mântuitorul și pe ucenicii lui, pentru curata doctrină cu care lumineau sufletele nevinovate. Mântuitorul însă a muștrat aspru pe fățarnicii cărturari, și îi arăta lumii ca mincinoși, prefăcuți și speculatori ai buneii credințe. Îi numea morminte vărute, dar în launtru pline de oșe de morți. Adesea ori se îndrepta către dênșii cu aceste cuvinte: *Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici, că înghițiți țînțarul și strecurați cămila, încugiurați marea și uscatul și faceți un nemernic.* Pentru îndreptarea lor dumnezeescul învățător adaogă dicând: *scôteți vicșugurile din inimile vōstre și curățiți partea din launtru a blidului, ăr nu cea din afară.*

Aceste muștrări se îndreptau cărturarilor și fariseilor, pentru înșelăciunea ce ei aduceau poporului; ei învățau, dar nu făceau cele ce pe alții învățau. De aceea bunul învățător sfătuia poporul dicând: *ceea ce ei vē învață aceea sē faceți; ăr ceea ce ei fac, voi sē nu faceți; căci ei dic, dar nu fac.* Așa dar, Păstorul cel bun, — cunoscătorul inimilor și al rărunchilor — de aceea nu își-a format ucenici din cărturari și farisei, pentru că le cunosea falsitatea evlaviei lor; și astfel fiind, și-a ales următori din oameni sāraci, nevinovați, curați în credință și în

cugete; aceștia trebuie să primescă marea misiune a apostoliei, la care erau chemați de învățătorul lor.

Aflați ore-când la malul mării acești apostoli, unde se îndeletnicēu cu vênarea pescilor, și întrebați de Mântuitorul: ce fac? răspunseră: *Dōmne vênăm pesce și totă noștea ne-am ostenit fără sē prindem ceva.* La acest răspuns, glasul cuvântului și al vênătorului omenirei, porunci să arunce mreja din nou spre pescuire, asigurându-i că vor afla. Supunerea la cuvântul Domnului, făcu ca o mulțime mare de pesci să se scotă din adânc. Atunci Petru coprins de bucurie și în același timp de frică strigă: *Dōmne, eși de la mine, că om pēcătos sunt!* La această adâncă smerenie a pescarilor, blândul Isus le dișe: *lăsați lunțrele și mrejele vōstre, lăsați toate ale vōstre și venind după mine, vē voi face vênători de oameni.* La glasul Cuvântului și din pornirea darului sântului Duh, simplii pescari se făcură ucenici Mântuitorului!

Causa pentru care Păstorul cel Bun s'a dus la malul mării cătră niște sāraci și nevinovați pescari, ca din aceștia să și pregătēscă pe ucenicii sēi pentru înalta misiune a apostoliei, n'a fost alta de cât să sdrobescă deșarta mândrie și falșă învățatură cu care cărturarii țineau poporul în sclavia amăgirei deșerte. Adevăratul păstor, a căutat sëracia pēcătului, a căutat tăria de credință și supunerea la cuvântul cel dumnezeesc. Prin santele și dumnezeescile învățaturi, Mântuitorul omenirei formând inima acestor ucenici, cărora mai pe urmă după ce i-a încredințat despre dumnezeirea sa, le-a trimes și făgăduința Tatălui — pe Duhul sânt, care după mărturia Mântuitorului, numai dela Tatăl purcede, învățându-i tot adevărul.

Cel dântēiu între apostoli — credinciosul Petru — plin de focul dragostei și de darul Duhului sânt, la întăia sa predică cătră cei adunați în Ierusalim, a adus la credință 3000 de suflete; apoi cu altă ocașune a adaos 5000 de oameni. Asemenea succes au avut și ceilalți apostoli cari s'au învrednicit de un așa mare dar prin ascultarea și supunerea la cuvântul Domnului.

Iată câtă putere are smerenia și ascultarea! Iată oamenii sāraci și neconsiderați de lume! Ei prin credință, se supun cu mulțumire la toate lipsurile și nevoile pentru mântuirea omenirei; încep cu râvnă și foc dumnezeesc propoveduirea cuvântului și a tainetor precum și a minunilor sēvērșite de Marele Învățător Isus Christos.

Prin credința însoțită de semne și minuni, acești apostoli, aruncă păgânismul din popore și îl înlocuesc cu creștinismul; întăresc biserica lui Christos și o pecetluesc prin sângele lor vērșat la locurile de muncă! Și când s'au întēmplat acestea? Atunci când păgânismul era în putere, când lipsa de mijloce, îngusta calea lor de propoveduire; atunci când sâbiile luceau și se învârteau cu repediciune la grumații martirilor; când instrumentele de muncă su-

nau și temnițele cu tot felul de unelte erau pregătite acestor sânti apostoli și tuturor martirilor, cari se sacrificau pentru binele și fericirea omenirii, spre a o scote din întunec și a o aduce la lumină; pentru a înlătura lucrurile cele satanice și a face ca să se preamărească Dumnezeu, făcătorul și ziditorul tuturor.

O, cât de bine a adus această strădanie a sântilor apostoli, pentru întorcerea lumii dela idolatrie la credința creștină! Câtă lumină a adus nămului omenesc! Acești fericiți apostoli, vor judeca împreună cu Mântuitorul cele 12 seminții ale lui Israil. Pentru ce au căpătat acești oameni atâtă slavă și putere? Pentru tăria lor de credință și pentru primirea cu bucurie a cuvântului evanghelic dat de Mântuitorul, dicând: *mergeți în totă lumea și spuneți numele meu la totă zidirea.*

Preoții Domnului, dascalii și învățătorii poporului au cea mai mare răspundere pentru talanții primiți de la Domnul. De la aceștia se cere mai mult creșterea în bine și în frica lui Dumnezeu a copiilor nostri, încredințați lor pentru curata îndrumare românească și alésă învățătură. Preoții și dascalii, prin sfaturi sănătose, prin viața lor curată și prin fapte frumoase, sunt obligați a se face pildă credincioșilor, care sorbind curata învățătură, trebuie să ajungă acolo în cât se iubescă unul cu altul, să se întărească în credința părinților nostri, să se învețe frica lui Dumnezeu să respecte Biserica, să fie plini de moralitate, și să-și înțelegă fie-care marea datorie de creștin și cetățen în țara această, păstretă prin sângele vitejilor. Păstorul sufletesc este dator a învăța pe credincioși dreptă credință, nu numai în zilele de Dumineci și Sărbători — după povăța sântelor canóne — ci chiar și în zilele celorlalte ori de câte ori se înfățișează ocasiunea, și ori când se va afla în fața drept credincioșilor creștini. Mai departe păstorul sufletesc, dătoresce a fi plin de dragoste și evlavie și împodobit cu cele mai alese calități ale cucerniciei. De câte ori va servi sânta liturgie, este obligat canonic să predica poporului ca acesta vedând vrednicia lui păstorască, să se întărească în credință.

Iubiților! Vremea a sosit ca fie-care din noi, mare și mic, cu toții adevărat să ne dăm ostenelă pentru a arunca lenevirea care este un păcat de morțe, și a ne îndrepta vederile spre căile fericirii. Să nu pierdem timpul cel prețios în care am putea câștiga voința și milostenia Dumnezeiescă, care ne ține în viață pe acest pământ; ci să folosim spre bine acest timp trecător, pentru a dobândi viața de veci, care este gătită dreptilor după morțe. Să pătrundem cu mintea și cu ochii marea bogăție morală și materială, adunată și păstrată prin munca și virtuțile străbunilor noștri. Să ținem și să sântim legea și credința strămoșească ca să putem trece peste dușmanii noștri. Să punem mare preț pe viața noastră care este cel mai scump dar Dumnezeiesc, și pentru care

eroii noștri s'an luptat în decursul secolilor. Să îngrijim de asemenea de sănătatea noastră, care încă este un prețios dar Dumnezeiesc. Să ne ferim de aluatul saducheilor și fariseilor — după cum dice sânta evanghelie; să nu amestecăm în regulile noastre curăț naționale, obiceiurile străine. *Să ne păstrăm limba curată, ferind o de străinele schimonosituri.* Ori-ce lucru necuviincios și de rușine care strică reputațiunea și sănătatea noastră să-l depărtăm de la noi, încongiurându ne cu aceea-ce ne folosese, și să ne îngădăm cu pacea și iubirea datorită unul către altul, ca astfel să plinim legea lui Christos.

Cu totă grija și cu tot dreptul de control al statului asupra tuturor ramurilor de cultură de sub stăpânirea sa, pentru care sacrifică cel din urmă obol; cu toate grelele cheltueli ce fac părinții și capii de familie pentru educațiunea și înstrucțiunea filor noștri, cari formeză viitorul națiunii, totul se pare a fi zadarnic, când cei chemați ași face datoria, nu și dau sémă de frumoasa lor misiune. Dascalii sau apostoli românismului trebuie să fie cei d'entătu cu obligațiunea de a da semne de viață prin muncă și strădanie. Marea misiune de învățător, le impune de a fi încongiurați de virtute, de caracter solide și frumoase, de viață curată și nepătată, pentru a putea conduce în bine, tinerimea încredințată lor.

Să ne silim din toate puterile morale și materiale, pentru a atinge scopul părinților noștri și dorința poporului român.

Acestea fiind, Iubiții mei fi în Domnul, vederile și învățăturile Noștre pastorale și arhiepiscopale pe cari de-o-camdată am creșut să le facem cunoscute dragostei vóstre, rugăm pe A-Tot Puternicul Dumnezeu, ca să ne lumineze și să ne dea putere și unora și altora, ca prin pace, muncă și dragoste unii către alții să putem a ne îndrepta pe calea adevărului și pe calea fericirii, folositoare nouă și urmașilor noștri ca astfel să ne învrednicim a sta în ziua judecătoi plini de bucurie și cu speranța neclintită de a dobândi cununa cea nevestejită, de la A Tot dreptul judecător.

Darul Domnului nostru Isus Christos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășire sântului Duh, să fie cu voi cu toți, Amin.

Anunț literar.

Dilele acestea a apărut în tipografia noastră diecesană: „**Calendariul pe anul dela Christos 1894.**“

Acest calendariu, care a implinit deja al 15-lea an de aparițiune, a avut dintre toate calendarele române cea mai mare trecere, — un lucru acesta, care ofere solidă garanție, că calendariul tipografiei noastre va intimpina și de astă-dată aceeași primire bună, de care fu împărtășit și în anii precedenți.

Pe o întindere de peste 136 pagine, această carte cuprinde toate condițiunile de lipsă pentru un calendar bun și instructiv, cu un material bogat,

ales și interesant, foarte potrivit pentru trebuințele poporului român.

Inregistrăm aci cuprinsul întreg, care probază în destul valorea lui literară și calendaristică :

I. Partea pur calendaristică cuprinde : 1) Cronologia pe anul 1894 ; Păscălia seu semnele cronologice pe anul 1894 ; Sărbătorile și alte zile schimbătoase ; Cele patru anotimpuri ; Regentele anului ; Eclipse (intunecimi) ; Posturile de peste an și lunile după calendariul Iulian și Gregorian, cu un anex despre lucrurile ce sunt a se face la fie-care lună în *economie și agricultură*. 2) Calendariu meteorologic seu fazele lunilor și profetii climatice pentru anul 1894. 3) Calendariul Evreilor. 4) Calendariul Mohamedanilor (al Turcilor). 5) Caracteristicile anului 1894. 6) Arătare despre datul anului 1894. 7) Genealogia casei domnitoare austriace. 8) Casele domnitoare din celelalte state europene. 9) Șematismul Metropoliei ortodoxe române din Ungaria și Transilvania în general și al diecesei Aradului în special, cu date statistice despre toate protopopiatele diecesei aradane, cuprinzând toate comunele bisericesti cu preoții și învățătorii lor. 10) Consemnarea târgurilor din Ungaria și din Ardeal. 11) Tacele postale și telegrafice. 12) Monetele seu banii vechi și noi. 13) Tarifa căilor ferate. 14) Calendariul lui Falb. 15) Scala timbrelor.

II. Partea literară : 1) „Ileana cu părul de aur și Leneș împărat.“ Poveste inedită de N. Petra-Petrescu. 2) „Bărăganul“, poezie, de V. Alecsandri. 3) „Regina Ostrogoților“, de George Coșbuc. 4) „Știința în serviciul omenimei“, tractat științific (al patrului capitol.) 5) „Fatma“, de G. Coșbuc. 6) „Steagul cel negru“ (din mitologia grecă.) 7) „Cel mai bun vis“, de Th. D. Speranță. 8) „Făloșia ori superbia încă e bătă“, de I. Groșoreanu. 9) „Plângerea Românului“, de R. Bortos. 10) „Baladă“, de V. Sala. 11) „Vălean“ baladă populară, de R. Bortos. 12) „Cântece populare“, de R. Bortos. 13) „Sentințe“, de Petra-Petrescu. 14) „Diverse distracțiuni“, și 15) Anunțuri din toate branșele.

Calendarul se află de vânzare la tipografia noastră și la toate librăriile din țară. Mai adaugem, că calendarul tipografiei noastre, în raport cu volumul seu este cel mai ieftin calendar românesc : Prețul broșurat numai 30 cr.

D I V E R S E.

* *Școlă nouă de fetițe în Belint* s'a edificat în vara anului curent. Frumosul edificiu s'a sântit și predat destinațiunii sale prin părintele protopresviter G. Crăciunescu în 3/15 Octombvre a. c.

† *Necrolog*. Inregistrăm cu durere, că venerabilul nostru confrate Dr. Ioan Crișianu, doctor în filosofie, protopresviter și profesor la seminariul arhiepiscopesc din Sibiu în urma unui greu morb și îndelun-

gat a trecut la cele eterne în 9/21 Octombvre a. c. lăsând în cel mai profund doliu neconsolabilă sa familie, pre colegii săi profesori și tinerimea studioasă, al căreia vrednic părinte a fost. Dumneșu se-l odichnească cu dreptii și familia rămasă în doliu Dumneșu se-o consoleze.

* *Convocare*. Pe baza concluderii conferinței învățătorilor din tractul Aradului ținute în Sâmbăteni la 1 Iunie st. n. a. c. se convoca conferința a II. din a. c. carea se va ține în comuna Mândruloc în 25 Oct. s. v. 6 Nov. st. n. a. c. Programă : I. Dimineața. 1. La orele 8 întrunire în a-ta biserică gr. or. rom. asistând la chemarea Duhului sft. 2. Deschiderea ședinței prin președinte. 3. Citirea și autenticarea protocolului ședinței premerse. 4. Ascultarea prelegerii în școlile învățătorilor Ioan Bozganu și Georgiu Murariu. II. După amăzi. 5. Observațiuni la prelegerile ascultate. 6. Raportul presiului. 7. Citirea temelor din gramatica româna împărțite învățătorilor pentru prelucrare. 8. Propuneri. 9. Solvirea tacselor. 10. Închiderea ședinței prin președinte. — Arad, la 22 Octombvre s. n. 1893. — Ioan Efticiu, m. p. președinte. Iosif Moldovanu, m. p. notariu. Notă : Domni învățători din părțile Pecichei se se întrunescă în ziua conferinței la gara din Arad, de unde în corpore vom pleca la 6 ore dimineața cu trăsurile la Mândruloc. (Pentru cei ce se vor adresa prin o corespondința la protoprotariul Iosif Moldovanu învățător în Arad — până în 23 Oct. st. v. — se vor angaja trăsuri mai eftine).

* *Târgul de toamnă* al Aradului va fi în 3, 4, 5 și 6 Noembvre n. c.

Citațiune edictală.

Nr. 976.—1893.

A na n. Vuia, legiuita soție a lui Nicolae Bolocanu din Timișóra, carea de mai bine de trei ani a părăsit cu necredință pe legiuitul ei bărbat, și pribegese în lume fără a-i se sci ubicațiunea, — în sensul rezoluțiunii Venerabilului Consistor dto 23 Sept. v. a. c. nrul 4286 se citează prin acésta, ca în termin de **trei luni dela prima publicare** al acestui edict în „Biserica și Școlă“, se se presente înaintea subsămnatului oficiu protopresbiteral, căci în cas contrar procesul divorțial intențat de către bărbatul ei se va pertracta și decide și în absența ei.

Timișóra, 30 Sept. v. 1893.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al Timișorrii

Dr. Tr. Putici, m. p.

protopresbiter.

—□—

Nr. 978.—1893.

Petru Ignea, din comuna Izvin, carele de patru ani trecuți a părăsit cu necredință pe legiuita lui soție Silvia n. Micu din Babșa, fără a se sci ubicațiunea lui prezentă, — cu încuviințarea Venerabilului Consistor diecesan dato 23 Sept. v. a. c. nrul 4284, — se citează pe acésta cale a se presenta înaintea subscrișului presidiu al scaunului protopresbiteral în termin de **trei luni de zile dela prima publicare** a acestui edict în „Biserica și Școlă“, căci la cas contrar procesul

matrimonial intentat de soția lui se va pertracta și decide și în absența dănsului.

Timișoara, 30 Sept. v. 1893.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. al Timișorii.

Dr. Tr. Putici, m. p.
protopresbiter.

Concurs.

Cu ordinățiunea Ven. Consistoriu eparchial de dto 23 Septemvire 1893 Nro 4372 decretându-se sistemisarea unei capelanii temporale lângă purochul Georgiu Crainic din Nădab, în protopopiatul Chișineului, pentru ocuparea postului de capelan să escrie concurs cu termin de alege-re pe Duminecă în 21 Noemvire a. c. st. v.

Emolumentele încopciate cu acea parochie să urcă anualminte la suma de 800 fl. v. a. din care jumătate va fi dotațiunea alegândului capelan.

Recursele ajustate cu documentele recerute pentru parochie de clasa primă adresate comitetului parochial din Nădab să-le subternă oficiului protopresbiteral în B.-Gyula până la 15 Noemvire a. c. st. v. ér sub durata concursului să se înfătoșeze în sânta biserică din loc pentru de a-și arătă desteritatea în cele rituale, pe lângă observarea dispozițiunilor din regulamentul pentru parochii.

Se observă că alegândul capelan, după mórtea parochului, va urma de paroch fără a să mai supune la alta alegere.

Dat din ședința comitetului parochial gr. or. rom. din Nădab, ținută în 7 Octobere 1893.

Georgiu Crainic, m. p. *Demetriu Muscanu, m. p.*
preș. com. par. not. com. par.

În conțelegere cu mine: IOSIF BEȘAN, m. p.
adm. protopopesc.

Pentru deplinirea parochiei de clasa III, din **Bonteci**, în protopresbiteratul Butenilor, prin acesta să deschide concurs cu termin de alege-re până la 14 **Novembre a. c.** în care și va fi și alegerea și până când recurenții pe calea P. On. oficiu protopresbiteral și vor substerne recursele și să vor presenta în vre-o Duminecă la biserică din loc spre a să face cunoscuți cu poporul.

Venitele acestei parochii sunt: 1) O sesiune de pământ parte arătoriu, parte fenaț dat în arëndă aduce 160 fl. 2) pentru rescumpărarea birului 120 fl. 3) stolele usuete 190 fl. Suma: 470 fl.

Bonteci, la 14 Octobere 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: CONSTANTINU GURBANU, m. p.
protopresbiter.

Pentru vacanta parochia de clasa III, din **Voivodeni**, în protopresbiteratul Butenilor prin acesta să escrie concurs cu termin de alege-re pe 21 **Novembre a. c.**

Venitele încopciate cu acesta parochia sunt: 1) O jumătate sesiune pământ arătoriu, carele dat în arëndă aduce 280 fl., 2) birul dela 60 căși 60 fl., 3) stolele îndătinate 80 fl. Suma: 420 fl.

Preotul cu o cale va fi și învățatoriu pentru care de chilini va căpeta 100 fl. — Preotul va avé cuartir liber în casa parochială și va folosi două grădini: a cășii parochiale și a școlei.

Recurenții până la terminul alegerei și vor sub-

sterne recursele lor pe calea oficiului protopresbiteral și să vor presenta vre-odată la biserică spre a să face cunoscuți cu poporul.

Voivodeni, la 14 Octobere 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: CONSTANTINU GURBANU, m. p.
protopresbiter.

În nex cu Inaltul decis al Venerabilului Consistoriu diecesan aradan Nr. 4232/1893, pentru deplinirea capelaniei temporale pe lângă veteranul preot Nicolae Stoianu din comuna **Chesinț** — protopresbiteratul Lipovei — se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu parochia veteranului preot Nicolae Stoianu sunt: Una sesiune parochială; un plaț parochial, birul preoțesc și stolele usuete, cari tôte la olaltă computeate în bani, dau un venit anual de 800 fl. v. a.

Capelanul alegând va avé în folosință una jumătate din tôte venitele parochiei, până ce preotul Nicolae Stoianu va fi în viață; ér când acesta va inceta din viață, capelanul conform §. 4 din regulament, va urma ca paroch.

Recurenții sunt avisați: ca recursele lor, instruite conform recerințelor legali pentru parochie de clasa primă și adresate comitetului parochial din Chesinț, se le substernă subscriului protopresbiter în B.-Lippa, până la terminul de mai sus, precum și a se presenta în vr'o Dumineca ori sârbătore în s-ta biserică din Chesinț spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și respective în oratorie.

Chesințu, 3/15 Octomvire 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. proto-
pop inspect. școl.

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunei învățătorești la școla rom. gr. or. din comuna **Șiștarovetu**, — protopresbiteratul Lipovei — să escrie concurs cu termin până la 8/20 **Noemvire a. c.** când să va ținé și alegerea.

Salariul anual împreună cu această stațiune învățătorească este:

1) În bani numărariu 400 fl. (800 corone), aci sunt computeate și diurnele pentru conferințe, precum și relutul pentru scripturistica. 2) 4 jugere de pământ, parte arătoriu, parte fenaț. 3) 48 metri de lemne din care are a-sé încaldî și sala de învățământ. 4) Cortel liber cu 2 chilii și grădină de legumi, precum o grădină estravilană. 5) Dela înmormentări unde va fi poftit onorariu de 50 cr. Să notéză că din acest salariu, vèduva reposatului învățatoriu George Bocu, va folosi cortelul și jumătate din salariu până la 1 Februaru 1894.

Recurenții sunt avisați, ca recursele lor ajustate cu documentele legali recerute și adresate comitetului parochial din Șiștarovetu, să se substernă până cu o și nainte de terminul indicat mai sus, subscriului inspector scolaru în Lipova (B.-Lippa) precum și a să presenta în vre-o Duminecă ori sârbătore în s-ta biserică din Șiștarovetu spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Șiștarovetu, în 7/19 Octomvire 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. proto-
pop și inspect. școl.

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoresci la școala rom. gr. or. din comuna **Zabalțu**, — protopresbiteratul Lipovei — se escrie concurs cu termen de **30 de zile dela prima publicare**.

Salariul anual împreună cu această stațiune învățătorescă, este :

1) În bani numerariu 300 fl. v. a ; 2) Pentru conferință 10 fl ; 3) Pentru scripturistică 5 fl ; 4) 32 metri de lemne din care are a se încălzi și școala de învățământ. 5) 4 jugere de pământ estravilan ; 6) Cortel liber cu grădina intravilană.

Recurenții sunt avisați, ca recursurile lor ajustate cu documentele recerute și adresate comitetului parochial din Zabalțu, se le subțernă, până la termenul susindicat, subscrisului inspector școlar în Lipova (B.-Lippa); precum și a-se presenta în vr'o Duminecă séu sərbătore în s-ta biserică din Zabalțu, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Zabalțu, 16/28 Septevre 1893.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopop și inspect. școl.

—□—

Pentru deplinirea parochiei vacante de clasa a III. din **Zimbru** cu filialele **Dulcele** și **Brusturești** protopresbiteratul Halmagiului se escrie concurs cu termenul de alegere pe **30 de zile dela prima publicare**.

Emolumentele anuale sunt: dela 176 numeri de case câte una măsura de cucuruz sfărmat, pământ parochial, stolele îndatinate, cuartir corespunzător și grădina de legumi, care tôte la olaltă fac 596 fl. v. a.

Doritorii de a ocupa această parochie sunt avisați cu recursurile lor proveđute cu tôte documentele prescise în statutul organic, adresate comitetului parochial, a-le trimise protopresbiterului tractual Ioan Groza în Halmagiu până la 6/18 Novembre a. c.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: IOAN GROZA, m. p. protopop.

—□—

Sé escrie concurs la stațiunea învățătorescă din **Coroiu** cu termenul de alegere în **26 Octovvre a. c.**

Salariul este: 1) Bani gata 132 fl ; 2) În naturale: 8 cubule de grâu, și 6 cub. cucuruz (sfărmat) 3) pământ învățătoresc cu un venit anual de 40 fl ; 4) patru măji de fân ; 5) patru stângeni de lemne de foc pentru învățătoriu.

Cuartir comod cu grădina de legume, pentru conferință (și reuniune) 5 fl și venitele cantorale.

Salariul sé solveșce la pătrariu.

Contribuția pentru paménturile învățătoresci o solveșce comuna bisericésca.

Aspiranții la acest post sé-și trămită recursul ajustate cu documentele necesare la subsemnatul protopresbiter în Ucuriș (Ökrös) ér până la alegere pot a-sé înfăcișia în biserică de acolo, ca sé-i cunóscă poporul, și sé-și arete vrednicia în cântările rituale.

Ucurișiu, 5/17 Octobre 1893.

Pentru comitetul parochial:

Petru Suciu, m. p.
protopresb. și insp. școl.

—□—

La autorisarea Venerab. Consistoriu diecesan de dno 4/16 Maiu a. c. Nr. 47. sé escrie concurs pe parochia vacantă în **Arad**, după moartea parochului **Elia Dogariu**, cu termen de alegere pe **26 Octovvre a. c. st. v.**

Emolumintele :

a) Una sesiune parochială, cu un venit anual de 400 fl.,

b) În competența de bir prefăcută în bani 300 fl. v. a. dela biserică parochială, — solvinđi în rate treș lunare.

c) Tot în atare competență dela magistratul orășnesc din loc 285 fl., solvinđi în rate lunare.

d) Stolele, conform usului de aici, pe basa normei stolari.

Recurenții au sé producă documentele pretinse de statutul organic și regulamentul pentru parochii de clasa primă, în conformitate cu §. 15 din Reg. de parochii.

Recursurile astmod ajustate, adresate comitetului parochial, sé le așternă la protopopul concerninte **Moise Boșșan**, în **Arad**, până înainte de alegere cu opt zile ; și tot în acest termen preclus în sensul „Regulamentului pentru parochii“ §. 18, recurenții se pot presenta în sfânta biserică, pentru a-și arăta desteritatea în rituale.

Arad, din ședința comit. parochial rom. gr. or. ținută în 5/17 Septevre 1893.

Constantin Donu, m. p.
președ. com. par.

Iosif Moldovanu, m. p.
notariu com. par.

Conțeles cu: **MOISE BOȘȘAN**, m. p. protoiereu.

—□—

În nex cu Înaltul decis consistorial Nr. 4139/1893, pentru îndeplinirea stațiunii vacante învățătoresci dela școala rom. ort. din comuna **Firighaz**, — protopresbiteratul Lipovei — sé escrie concurs cu termen de **30 de zile dela prima publicare**.

Salariul anual împreună cu această stațiune învățătorescă, sunt :

1) În bani numărari 176 fl 80 cr., 2) în naturale : 37 hectolitre de grâu ; 3) 6 stângeni de lemne pentru învățătoriu ; 4) pentru scipturistică 10 fl ; 5) Pentru conferințe 10 fl ; 6) 4 jugere de pământ arătoriu ; 7) cortel liber cu două chilli și culină și grădina de legumi de 800□ (precum și stalog etc.)

Pentru încăldirea salei de învățământ sunt de chillin 4 stângeni de lemne.

Sé notifică, că alegéndul învățătoriu va fi îndătorat sé deie emeritului învățătoriu **Petru Dimitrescu** $\frac{1}{4}$ parte din salariul de sub pozițiile 1, 2 și 6.

Recurenții sé aviséză ca recursurile lor ajustate cu documentele necesarii, și adresate comitetului parochial din **Firighaz**, sé le subțernă până la termenul mai sus indicat: subscrisului inspector școl. în **Lipova** (B.-Lippa), precum și a-sé presenta în vre-o Duminecă ori sərbătore în s-ta biserică din **Firighaz**, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Firighaz, la 26 Septevre (8 Octovvre) 1893.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protopop. inspect școl.

—□—